

مری داگلاس

زهرة انوارى



انجمن انسان شناسی
ایران



اسمه الله الرحمن الرحيم



انجمن انسان شناسی
ایران



انسان شناسی

مری داگلاس

زهره انواری (هئیت علمی دانشگاه تهران)

ناشر: نشر انسان شناسی با همکاری انجمن انسان شناسی ایران

ویراستار: صدرا عمویی

طرح جلد: مهناز شاه‌علیزاده

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۱,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۲۶-۶-۷

نشانی: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، ط ۲، واحد ۵۰۷

تلفن: ۶۶۴۶۶۰۰۲

کلیه آثار منتشره این انتشارات در جهت ایجاد فضای آزاد علمی و نظر شخصی نویسندگان محترم آن است و لزوماً مورد تأیید نشر انسان شناسی نیست.

سرشناسه: انواری، زهره، ۱۳۵۴-

عنوان و نام پدیدآور: مری داگلاس/ زهره انواری.

مشخصات نشر: تهران: نشر انسان شناسی با همکاری انجمن انسان شناسی ایران، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۶۴ص: جدول: ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۲۶-۶-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۶۱] - ۶۴

موضوع: داگلاس، مری -- نقد و تفسیر

موضوع: Douglas, Mary -- Criticism and interpretation

موضوع: انسان شناسان -- انگلستان

موضوع: Anthropologists -- Great Britain

رده بندی کنگره: GN۲۱/د الف ۸۱۳۹۸

رده بندی دیویی: ۰۹۲/۳۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۱۵۲۷۵

فهرست

مقدمه	۵
فصل اول: مرور آثار	۱۱
فصل دوم: رویکرد نظری مری داگلاس	۲۵
پاکی و ناپاکی	۲۶
شبکه - گروه	۳۷
فصل سوم: رابطه مری داگلاس با سایر حوزه‌های نظری و انسان‌شناسی	۴۷
الف. رابطه اندیشه مری داگلاس با سایر حوزه‌های نظری	۴۷
ب. تأثیر نظریات مری داگلاس بر انسان‌شناسی	۵۰
ب. تأثیر نظرات مری داگلاس در ایران	۵۴
فصل چهارم: نقد نظریات مری داگلاس	۵۷
منابع	۶۷
نمایه	۷۱

مقدمه

مری داگلاس در سال ۱۹۲۱ در سن‌رمو^۱ ایتالیا به دنیا آمد؛ ولی هرگز در آنجا زندگی نکرد و تقریباً محل زندگی اصلی او در طول حیاتش انگلستان بود. مری فرزند اول فیلیس تومی^۲ و گیلبرت تو^۳ بود. پدرش در هند که در آن زمان مستعمره انگلستان بود، کار می‌کرد. خانواده مری مجبور شدند در محل کار پدرش در بورما بمانند و مری و خواهر کوچکترش با خانواده مادری‌اش در توتنس^۴ و دون^۵ زندگی می‌کردند تا زمانی که به اندازه کافی بزرگ شدند و به‌عنوان شاگرد شبانه‌روزی به صومعه‌ای در جنوب غربی لندن سپرده شدند. بعد از مرگ زودهنگام مادر و با اموالی که از پدر بزرگ مادری‌اش برای مری به ارث رسیده بود، او توانست در آن مدرسه با احساس امنیت مالی بیشتری زندگی کند و درس بخواند. او مدرسه را در آکسفورد ادامه داد و در آنجا فلسفه، سیاست و اقتصاد خواند؛ سپس

-
1. san remo
 2. Phyllis Twomey
 3. Gilbert Tew
 4. Totnes
 5. Devon

در سال ۱۹۴۷ و هنگام جنگ جهانی دوم در دفتر مستعمراتی در انگلستان خدمت کرد. این دفتر نقطه عطف زندگی داگلاس بود؛ زیرا در آنجا بود که او با انسان‌شناسان اجتماعی آن زمان ملاقات کرد و به انسان‌شناسی علاقمند شد. او با جذب به موضوع انسان‌شناسی در سال ۱۹۴۹ به آکسفورد بازگشت. ابتدا برای شرکت در دکترای انسان‌شناسی ثبت‌نام کرد و رشته تحصیلی‌اش را در طول دو سال تغییر داد. بعد از جنگ ایوانز پریچارد با تأسیس مؤسسه انسان‌شناسی اجتماعی، که یکی از اصلی‌ترین رویدادهای مرتبط با توسعه این رشته بود، نسلی از دانش‌آموختگان عالی‌رتبه را به جامعه تقدیم کرد که تعریف و ماهیت انسان‌شناسی معاصر را دگرگون کردند. در میان آنان داگلاس بیش از دیگران به انسان‌شناسی خدمت کرد. داگلاس در سال ۱۹۵۱ دکترای خود را کامل کرد و در همان سال بعد از یک دیدار کوتاه در آکسفورد با جیمز داگلاس ازدواج کرد. جیمز مثل مری کاتولیک بود و در خانواده یک مستعمراتی به دنیا آمده بود (در سیملا، وقتی پدرش در ارتش هند خدمت می‌کرد). بعد از ازدواج، مری سیمتی در کالج دانشگاه لندن به دست آورد و برای ربع قرن در آنجا مشغول به کار بود و از سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۷ در همان کالج، کرسی انسان‌شناسی اجتماعی داشت. در همان زمان جیمز به گروه تحقیقاتی یک حزب محافظه‌کار پیوست. حاصل این ازدواج سه فرزند بود. تعهدات نظری داگلاس به پایداری، پاک‌ی و کمال در زندگی شخصی‌اش مشهود است: ازدواج (از ۱۹۵۱ تا مرگ جیمز در ۲۰۰۴)، زندگی در خانه مادری و تعهد به خانواده (از ۱۹۵۶ تا ۲۰۰۶) که به آپارتمانی در بلومزی نقل مکان کرد)، ترک آمریکا به قصد نیم قرن خدمت در کالج دانشگاه لندن و عمری پایبندی به کاتولیسم از

جمله‌ مواردی است که متعهدبودنش را ثابت می‌کند. تأثیر خلوص و سادگی در زندگی شخصی‌اش را می‌توان در نظریاتی که از سال‌های حضور در آکسفورد بسط داده بود و در دفاعش از سیاست‌های اجتماعی که نظریات از آن سرچشمه می‌گرفت، مشاهده کرد (فردون، ۲۰۰۷).

او چندین دکترای افتخاری از دانشگاه‌های اوپسالا^۱، نوتردام^۲، وسترن‌انگل^۳، اسکس^۴، وارویک^۵ و مدرسه علوم دینی یهودیان دریافت کرده است. کارهای آکادمیک مری داگلاس شهرت بین‌المللی دارد. او بارها در مورد انسان‌شناسی در کالج لندن سخنرانی کرد و از سال ۱۹۷۱ استاد انسان‌شناسی اجتماعی در کالج دانشگاه لندن شد. از سال ۱۹۷۷ تا ۱۹۸۱، او تحقیقاتی درباره فرهنگ را در بنیاد روسل‌سیج^۶ نیویورک مدیریت کرد. در سال ۱۹۸۱ به استادی بنیاد آوالون^۷ در دانشگاه نورت‌وسترن^۸ منصوب شد، موقعیتی که او تا سال ۱۹۸۵ آن را حفظ کرد تا بعد که به درجه استادی در حوزه دین و انسان‌شناسی در دانشگاه پرینستون^۹ منصوب شد.

داگلاس به تحقیق در حوزه‌های متعددی که گریبانگیر انسان امروزی است از جمله اقتصاد، سیاست، دین، تغذیه، تروریسم،

-
1. Uppsala
 2. Notre Dame
 3. East Anglia
 4. Essex
 5. Warwick
 6. Russel Sage Foundation
 7. Avalon
 8. North Western university
 9. Princeton

مصرف، انقلاب الکترونیک و ترس از آلودگی پرداخته است. نظریات او از یک طرف در زمره انسان‌شناسی نمادین قرار می‌گیرد و از طرفی به کارکردگرایی ساختاری بسیار شباهت دارد. او یکی از انسان‌شناسانی است که در مطالعاتش بر جنبه نمادین پدیده‌ها در زندگی اجتماعی تأکید می‌کند و به بررسی چگونگی معنابخشی به زندگی و بیان آن با نمادهای فرهنگی می‌پردازد (کیوکو، ۲۰۰۳). داگلاس یک دیدگاه مهم مردم‌شناسانه برای طبقه‌بندی نمادها و شبکه‌های اجتماعی خلق کرده است. او در کتاب معروف خود به نام *نمادهای طبیعی* (۱۹۷۰)، بر رفتارهای منسکی و مباحث نظری متناظر با آنها، تبیینی بر اساس ساختار اجتماعی ارائه می‌دهد (عربستانی، ۱۳۷۹)، درحالی‌که در کتابی که با آن معروف شد با نام *پاکی و خطر* (۱۹۶۶) بیشتر با ارائه بدن به‌عنوان نماد جامعه به خطراتی که ممکن است یک جامعه را تهدید کند، پرداخته است. داگلاس معتقد است که پیکره اجتماعی نحوه درک بدن فیزیکی را تغییر می‌دهد و آنچه از خلال کنش پیکره اجتماعی با بدن فیزیکی حاصل می‌شود، در «بدن» به‌عنوان یک رسانه محدود ابراز می‌شود (عربستانی، ۱۳۷۹). او در نظریات خود تحت تأثیر استادانی چون امیل دورکیم، ایوانز پریچارد و وان جنپ بوده است.

داگلاس را می‌توان به خاطر ارائه کتاب‌ها و مقالات متعدد در زمینه‌های گوناگون، جزء پرکارترین انسان‌شناسان قرار داد. عقاید او در دوازده جلد کتاب و تعداد زیادی مقاله به چاپ رسیده است. از

نظرات او که جزء تأثیرگذاران در انسان‌شناسی معاصر است، به علت ناشناخته‌بودن و ترجمه‌نشدن آثارش، کمتر در ایران استفاده شده است. این کتاب شامل چهار فصل است. در فصل اول مروری اجمالی بر آثار مری داگلاس است. کتاب‌های او را به ترتیب انتشار یک‌به‌یک نام می‌بریم و هریک را معرفی مختصری می‌کنیم. در فصل دوم، تلاش می‌کنیم اندکی بیشتر به عمق نگاه داگلاس وارد شویم؛ در این فصل، تلاش می‌کنیم رویکرد نظری را که پشت تمام تحلیل‌های داگلاس وجود دارد و در همه آثار او به نحوی منتشر است، بازشناسیم و خطوط اصلی آن را ترسیم کنیم. فصل سوم، به جایگاه مری داگلاس در انسان‌شناسی و رابطه آن با حوزه‌های گوناگون انسان‌شناسی می‌پردازد و در آن به جایگاه مری داگلاس در انسان‌شناسی در ایران نیز اشاره‌ای می‌شود و در آخر، در فصل چهارم، مهم‌ترین نقدهایی را که به مری داگلاس وارد شده است، مرور می‌کنیم.

فصل ۱ مرور آثار

مری داگلاس در آثارش یک دیدگاه مهم انسان‌شناسانه را برای طبقه‌بندی نمادها و شبکه‌های اجتماعی خلق کرده است. عقاید او در دوازده جلد کتاب و مقالات متعددی به چاپ رسیده است. در این فصل مختصراً به مرور آثار برجسته مری داگلاس می‌پردازیم. هرچند برای تحلیل نظرات داگلاس احتیاج به مطالعه دقیق آثار اوست؛ لیکن مرور مختصر آنها می‌تواند یک دید کلی از عقاید و نظرات داگلاس به ما ارائه کند.

معروف‌ترین کتاب داگلاس پاک‌ی و خطر^۱ (۱۹۶۶) است که شناخت وسیعی در ساختار فرهنگی ایجاد کرد و او را به‌عنوان محقق با تصورات جسورانه و دارای بینش تازه در حوزه علوم اجتماعی مطرح کرد. این کتاب جزء صد کتابی است که از زمان جنگ جهانی دوم بر گفتار عمومی در غرب تأثیرگذار بوده است. داگلاس در این کتاب دلایل شکل‌گرفتن تابو را در جامعه بررسی

1. Purity and danger

می‌کند. پاک‌ی و خطر داگلاس خطوط به‌هم‌پیچیده‌ای از تصورات، تابوها، مانا و ناپاک‌ی ترسیم کرده و در فرایندی از دیدگاه انسان‌شناسانه تفسیر استنادانه‌ای از مناسک و مذهب خلق کرده است (مور، ۱۹۹۶). پاک‌ی و خطر اولین کتاب داگلاس است که توجه محققان را بسیار به خود جلب کرد. در این کتاب داگلاس تعریف مردم از آلودگی را به شکل بین‌فرهنگی بیان می‌کند و نقش مهمی را که آلودگی‌ها در حفظ ساختارهای اجتماعی بازی می‌کنند، مطرح می‌کند؛ برای مثال در فرهنگ «له‌له‌های زئیر»، مردم برای حفاظت از خودشان در برابر چیزهایی که آلوده می‌دانند؛ مانند مدفوع، خون، شیر، استفاده از لباس و همبستری قانون‌هایی دارند و یا در رژیم غذایی‌شان دوازده حیوان را ناپاک می‌شمرند. قطعاً این مثال‌ها ربطی به بهداشت ندارند اما بر اساس درک مردم از ناپاک‌ی پایه‌گذاری شده‌اند (کیوگو، ۲۰۰۳). مردم با تعریف چیزهای ناپاک، زندگی‌شان را به دو دسته تقسیم می‌کنند: چیزهایی که پذیرفتنی یا شایسته و چیزهایی که ناپذیرفتنی یا ناشایسته‌اند و بر اساس این تقسیم‌بندی است که رفتارهای اجتماعی و نظم عمومی را ایجاد، هدایت و تنظیم می‌کنند. در این کتاب جواب داگلاس به این سؤال که چرا بعضی از فرهنگ‌ها گروهی از اشیاء، غذاها یا رفتارها را ممنوع می‌کنند یا تماس با برخی از افراد را گناه می‌شمارند، آن است که هر پدیده‌ای که از وضعیت عادی یا رایج خارج شود، یعنی شروع به حاشیه‌ای شدن کند، می‌تواند دارای خاصیت تابویی شود؛ چراکه نوعی اضطراب و هراس را در انسان به وجود می‌آورد که او را به تغییر موقعیت

عادی خود در جامعه خودآگاه می‌سازد (فکوهی، ۱۳۸۱). در واقع این سیستم نمادین اخلاق را به جامعه دیکته می‌کند. اخلاقی که با رعایت آن آرامشی در جامعه حکمفرما می‌شود. داگلاس در این کتاب بیشتر دربارهٔ جوامعی بحث می‌کند که در آنها به دسته‌بندی پاکی و ناپاکی اهمیت داده می‌شود و مردم مناسکی را برای حفاظت از خود توسعه می‌دهند. در بسیاری از فرهنگ‌ها ایجاد تابو به مثابهٔ نوعی ناپاکی مخاطره‌انگیز درک شده است که از آن دوری می‌شود؛ اما داگلاس معتقد است که اشیا ذاتاً ناپاک تلقی نمی‌شوند، بلکه ناپاکی آنها به موقعیت‌شان درون نظامی از معانی و نمادها بستگی دارد (فکوهی، ۱۳۸۱). او همچنین در این کتاب این سؤال را مطرح می‌کند که چرا بعضی مذاهب بر بعضی قوانین تأکید می‌کنند و بعضی دیگر بر آن قوانین تأکیدی ندارند؟ او نشان می‌دهد که مدرنیته دلیل این امر نیست و معتقد است که ضرورتی به جداکردن خداشناسی و مراسم آیینی از هم نیست؛ به‌علاوه تشریفات می‌توانند پیونددهندهٔ تفکرات باشند، به‌عنوان نماد واضحی که یک معنای جهانی را هم می‌آفریند و هم بیان می‌کند (اسپیکارد، ۲۰۰۳)؛ اما در نیمهٔ پایانی کتاب داگلاس بر روابط بین مناسک و سیستم‌های اجتماعی متمرکز می‌شود؛ برای مثال داگلاس این بحث را مطرح می‌کند که بین بدن انسان و سیاست رابطه وجود دارد و مناسک طراحی شده برای حفظ بدن انسان از ناپاکی‌ها در واقع نماد حفظ مرزهای خارجی جامعه است (داگلاس، ۱۹۷۰a).

کتاب *انسان در آفریقا*^۱ (۱۹۶۹)، که مری داگلاس و فیلیس کابری^۲ ویراستاری کرده‌اند، مجموعه مقالاتی است که در بیشتر از نصف آن به جوامع غرب آفریقا پرداخته شده است. در این کتاب به موضوعات متنوعی پرداخته شده که شامل هفت مقاله با محور بیان ارزش‌هاست و اساساً به موضوع مذهب و مناسک می‌پردازد و جنبش‌های مذهبی معاصر مورد نظر در این موضوع را منعکس می‌کند. در سه مقاله دیگر به تأثیرات عوامل اکولوژیکی و تاریخی در جامعه و شکل‌های سیاسی توجه شده و به موضوعاتی مانند نژاد، خویشاوندی و ازدواج از چهار جنبه گوناگون پرداخته شده است. دو مقاله دیگر فرایندهای سیاسی در جوامع کوچک را تحلیل می‌کنند. در ادامه کتاب به موضوعاتی از جمله باستان‌شناسی، انسان‌شناسی جسمانی و مسائل مربوط به طبقه‌بندی‌های اتنوگرافی پرداخته شده است.

دیگر کتاب مهم داگلاس، *نمادهای طبیعی*^۳ است که توجه بین‌المللی را به خود جلب کرد و یکی از مهمترین کتاب‌ها در زمینه تحلیل فرهنگ است. اولین تاریخ انتشار این کتاب مربوط به سال ۱۹۷۰ است و کتاب به رابطه مناسک‌گرایی و ضدمناسک‌گرایی در انواع خاص ساختارهای اجتماعی و معرفی انواع گروه و شبکه می‌پردازد. او در این کتاب پیوند بین نمادها و سیستم‌های اجتماعی را تحلیل می‌کند. داگلاس در این کتاب ادعا می‌کند که هر جامعه‌ای می‌تواند با دو بُعد فرهنگی یعنی گروه و شبکه

1. Man in Africa
2. Phyllis M. Kaberry
3. Natural symbols

تحلیل شود. براین اساس داگلاس جوامع گوناگون را بر پایه گروه و شبکه تقسیم‌بندی می‌کند و این دو متغیر را به دیگر ابعاد فرهنگی مانند دیدگاه‌های سیاسی و اقتصادی پیوند می‌دهد.

تئوری‌های شبکه و گروه که در این کتاب مطرح شده است بخشی از چهارچوب نظری داگلاس محسوب می‌شود و در زمره تحقیقات بین‌فرهنگی است و باعث نشر مجموعه‌ای از مقالات و آثار از سال ۱۹۷۰ به بعد شده است؛ برای مثال کتاب *تعصب فرهنگی*^۱ (۱۹۷۸) او این مفهوم را بسط می‌دهد که هر یک از چهار ترکیب ساختاری اجتماعی که در *نمادهای طبیعی* طرح شده، با *تعصب فرهنگی* متمایزی مرتبط هستند. این کار روشی است برای دسته‌بندی جهان‌های طبیعی^۲، فراطبیعی^۳ و اجتماعی. این چهار ترکیب‌بندی می‌توانند با عنوان‌های فردگرایی، سلسله‌مراتبی، تقدیرگرایی و برابری طلبی تفسیر شوند (کالکین، ۱۹۹۹). البته برخی منتقدین داگلاس از جمله بردشور^۴ (۱۹۷۹) معتقدند در کتاب *تعصب فرهنگی* داگلاس بیش از آن‌که به ارتباط فرهنگی بپردازد، *تعصبات اجتماعی* را طرح می‌کند؛ بنابراین محتوای کتاب با عنوان آن مغایرت دارد.

در عرصه انسان‌شناسی نمادین آثاری مانند *پاکی و خطر* و *نمادهای طبیعی* جزء بهترین کارهای داگلاس محسوب می‌شوند. در این دو کتاب است که داگلاس چهارچوب اصلی نظریات

-
1. Cultural bias
 2. Natural
 3. Supernatural
 4. BraddShor

خود را پی می‌ریزد. آثار دیگر او پیرو این دو اثر شکل گرفته و باعث بسط نظریاتش شده‌اند؛ به‌عنوان مثال مقاله‌ای در مورد جامعه‌لله و مذهب‌های نمادین (۱۹۷۵)، چگونگی شکل جامعه و سیستم‌های نمادین در فرهنگ‌لله را نشان می‌دهند.

داگلاس کتاب *اتهامات و اعترافات جادوگری*^۱ را که در سال ۱۹۷۰ به چاپ رسیده است، ویراستاری کرد که شامل مطالعات اجمالی از داگلاس در قالب مقدمه ویراستار و شامل مقاله نوشته پروفسور بیلدمن در مورد تکامل است. این مجموعه دربردارنده هجده مقاله است که از یک ضمیمه با ارزش از نوشته‌ها در مورد جادوگری تشکیل شده است که نویسنده به شکل ساده‌ای آن را به کنش اجتماعی یا اعتقادات ربط داده است.

کتاب *قوانین و معانی*^۲ (۱۹۷۳) مجموعه مقالاتی است از نویسندگان گوناگون از جمله: ویتکنشتاین، جان کیچ، تام وولف، ایوانز پریچارد، استنلی تامبیا و هام فری و خلاصه‌ای از مقالات گذشته داگلاس است. او این مجموعه را برای دوره‌های درسی تحت‌عنوان‌های گوناگونی از جمله انسان‌شناسی شناختی، مکتب رمزی، یا مذهب و اخلاقیات آماده کرد. در این مجموعه او بازگشتی فکری به متفکران اجتماعی میانه قرن نوزدهم دارد که مهم‌ترین آن‌ها دورکیم و موس هستند (مور، ۱۹۹۶).

کتاب *دنیای کالاها*^۳ (۱۹۷۹) را می‌توان واکنشی به برداشت‌های وبلن و زیمل از مصرف در دنیای مدرن دانست.

-
1. Witchcraft confessions and accusations
 2. Rules and meanings
 3. The world of goods

داگلاس در این کتاب مصرف را نوعی فعالیت مناسبی می‌داند که مانند نمادها در درون یک چهارچوب فرهنگی باعث برقراری ارتباط بین افراد می‌شود. افراد با مصرف کالا در واقع معانی را با یکدیگر مبادله می‌کنند. کالاها همان نقشی را که نمادها در جامعه به عهده دارند، ایفا می‌کنند. داگلاس کالاها را نوعی رسانه تلقی می‌کند که برای قوه خلاقه انسان مناسب است. او کالاها را با عنوان «نظام زنده اطلاع‌رسانی» تحلیل می‌کند، نظامی که کارکرد آن برقراری ارتباط و معنا دادن است (فاضلی، ۱۳۸۲).

کار دیگر داگلاس مخاطره و فرهنگ^۱ (۱۹۸۲) است که از مفهوم شبکه و گروه برای توضیح خطرات محیطی که توسعه گروه را تهدید می‌کنند، استفاده کرده است. از جملات این کتاب است که: «آمریکایی‌ها از چیزی نمی‌ترسند به جز غذایی که می‌خورند، آبی که می‌نوشند، هوایی که تنفس می‌کنند، زمینی که بر آن زندگی می‌کنند و انرژی که از آن استفاده می‌کنند» (داگلاس، ۱۹۸۲: ۱۰).

صدای فعال^۲ (۱۹۸۲) مجموعه‌ای از مقالات با موضوعات گوناگون است که داگلاس در آن به نظریه خود، چرخشی اتنومتودولوژیک می‌دهد. برای او اعمال اجتماعی، شکلی از ارتباط هستند. مردم در ایجاد ارتباط سعی می‌کنند شهرت و منزلت و قدرت به دست آورند. آن‌ها اطراف جامعه‌شان را با مرزهای اجتماعی مشخص می‌کنند. به علاوه داگلاس اعمال

1. Risk and culture

2. Active voice

اجتماعی را از اعتقاد جدا می‌کند و این باعث ایجاد این نگرانی در او شده که چگونه جامعه به فرهنگ متصل شده است. مقاله‌ها در این مجموعه دارای نقاط مشترک هستند و همپوشانی دارند. این مجموعه همچنین شامل مباحثی اقتصادی است که طی آن‌ها داگلاس درباره کالا در جوامع مدرن بحث می‌کند. برای داگلاس مصرف یک نوع بیان فعال به وسیله افرادی است که از کالاها برای کنترل و تحریک دیگران استفاده می‌کنند. او در *صدای فعال* با بررسی و تحلیل این موضوع که چه کسی جریان رژیم غذایی را در کنترل دارد، به این نتیجه می‌رسد که کنترل سیستم غذایی به دست یک نفر است: مادر خانواده. داگلاس با اشاره به این نکته یک تحلیل ساختاری از خوردن غذا در انگلستان انجام داده است. داگلاس در کتاب *نهادها چگونه می‌اندیشند*^۱ (۱۹۸۶) نظریه خود را با رویکردی نوکارکردگرایانه به منشأ اجتماعی ایده‌ها تعمیم می‌دهد. موضوعی که می‌تواند مورد علاقه خاص جامعه‌شناسان دین باشد. در این کتاب داگلاس دیدگاه انسان‌ها را به مسائل به دو نوع تقسیم می‌کند: یکی که بر اساس سود و زیان شخصی افراد است که کاملاً فردی است و دیگری که ارتباطات، تعاون، هماهنگی، نوع‌دوستی و فعالیت‌های جمعی را دربرمی‌گیرد و مختصراً به مصلحت عمومی می‌اندیشد. علت اینکه گاهی افراد علاقه‌مندی‌های خود را قربانی مسائل جمعی (مانند مراسم عروسی، خانواده، پرستش نیاکان) می‌کنند از نظر داگلاس نهادها هستند که از تصمیم شخصی افراد ناشی نمی‌شوند. در واقع این نهادها هستند که فکر می‌کنند،

1. How institutions think

هویت می‌بخشند، به خاطر می‌آورند و تصمیم مرگ و زندگی را می‌سازند. نهادها انجمن‌هایی هستند که از یک علاقه‌مندی عمومی برمی‌خیزند و تشریک مساعی را تضمین می‌کنند. نهادها ذاتاً دارای ارزش‌اند و فقط یک وسیله و ابزار نیستند. این ارزش ذاتی، متکی بر تناسب نظم جامعه با نظم طبیعی است. این رابطه‌ای است که نهادها را از «مقدمات طرح‌ریزی شده اجتماعی» به «حالت اعتباری حقیقی» ارتقا می‌دهد (ص: ۴۸) «اصول پذیرفته شده» ای (ص: ۵۲) که منبع حقانیتی هستند و نباید به روشنی مشخص شوند؛ چراکه آشکارشدن آن باعث خراب شدن نهاد می‌شود.

در سال ۱۹۸۸ تعدادی از انسان‌شناسان نوشیدن مشروبات الکلی را از دیدگاه مردم‌شناسانه بررسی کردند که در مجموعه‌ای به نام *نوشیدن برساخت‌گرایانه*^۱: دیدگاه‌های مردم‌شناسانه در مورد نوشیدن به چاپ رسید. مری داگلاس ویراستار این مجموعه بوده است. او در مقدمه کتاب آورده: «چگونه کار انسان‌شناسی در مورد نوشیدن الکل می‌تواند در تقابل با رویکرد بسیاری از تحقیقات پزشکی و جامعه‌شناسی قرار گیرد که تمایل به تأکید بر مسائل و مشکلاتی که الکل به وجود می‌آورد، دارد و ارتباط اغراق‌شده‌ای بین الکل و آسیب‌شناسی برقرار می‌کند» (مک دونالد، ۱۹۸۸).

کتاب دیگر داگلاس با عنوان *خطر و ترس*^۲ (۱۹۹۶) بر قابلیت تغییر اجتماعی اجتناب از خطر تمرکز می‌کند. *خطر و*

1. Constructive drinking
2. Risk and blame

ترس مقالاتی در زمینه نظریه فرهنگی اند که بر حوزه‌های وسیع اشاره می‌کنند. درحالی‌که موضوع خطر و ترس در همه مقاله‌ها وجود دارد، اما مستقیماً در شش مقاله اول کتاب به آن پرداخته شده است. ده مقاله باقی‌مانده تحت‌عنوان «خواست‌ها و نهادها» و «اعتقادداشتن و فکرکردن» و اشاره به موضوع هدیه (مارسل موس)، اعتقاد و بی‌اعتقادی در فاجعه جهانی قریب‌الوقوع، مناقشه بر سر کشیشان زن و... است. در این کتاب همچنین مقاله‌ای به نام «هتل کویلو^۱: مدلی از مدل‌ها» دیده می‌شود که راجع به بازگشت داگلاس در میان قوم له‌له بعد از چهل سال کار میدانی او در آن منطقه و ثبت مشاهدات او از تغییرات آن است.

در کتاب دیگر داگلاس با عنوان در سرزمین وحشی: تعالیم ناپاکی در کتاب اعداد^۲ (۱۹۹۶)، او به بررسی کتاب اعداد که مربوط به سنت‌های روحانی کتب عهد عتیق است و به قسمت‌هایی از کتاب مقدس تعلق دارد، می‌پردازد. این کتاب شامل جملاتی آمیخته با قوانینی است که خواندن و درک آن برای خواننده مشکل است. داگلاس با یک دید کاملاً متفاوت به این اسناد قدیمی اشاره می‌کند و بعد از طرح کلی مفهوم ناپاکی و دیگر موضوعات مقایسه‌ای مذهب (فصل ۱)، جامعه و وضعیت تاریخی زمان ازرا^۳ و نهمیا^۴ را توصیف می‌کند (فصل ۱ و ۲ و ۳)؛

-
1. Kwilu
 2. In the Wilderness: The Doctrine of Defilement in the Book of Numbers
 3. Ezra
 4. Nehemia